

Autobiografische eierschalen en Koerdische kebab

Als het idee van deze voordracht moet zijn dat u een inkijkje krijgt in het leven van Nouzad, de oprichter van Dunya Döner, en dat van zijn broer Ziyad, dan moet ik u zwaar teleurstellen. Zo'n transparant kijkje, als door een zojuist door je vader op zaterdagochtend schoongeboende autoruit in het leven van iemand anders, dat kan niemand je bieden, en zeker ik niet. In de studie naar zogenoemde *life writing*, een term die niet goed dekkend kan worden vertaald, maar die alle vormen van autobiografie, biografie en fictie die het leven verhaalt omvat, zijn daar uitgebreid theorieën over neergepend. De academicus die zich bezighoudt met *life writing*, durft ook eigenlijk helemaal niet meer te spreken over biografie of autobiografie: zulke termen lijken namelijk neutraal, in het geval van de biografie kunnen ze zelfs de 'zuivere' wetenschap betreffen. Maar hoe zuiver is onderzoek van de ene mens naar het leven van de ander eigenlijk? Hoeveel van jezelf lees of zie je terug in het leven van de ander? Hoeveel van de ander kun je begrijpen als het niet met je eigen instelling, ervaring, geschiedenis of paradigma overeenkomt? Als je niet hetzelfde leest of eet?

Nou, denkt u misschien, die bolleboos heeft ook weer haar kennis tentoongesteld, maar wat moeten wij hiermee? Wel, antwoord ik daarop, dit dient om het volgende binnen een kader te plaatsen. Wie in het leven van de ander duikt, kan onmogelijk aan zichzelf ontsnappen. Menselijk gedrag is het, dat vergelijken. U heeft vast ook wel eens verrukt over een koektrommel, een paar schoenen of een barbiepop uitgeroepen "die heb ik ook!". Hoe anders is het als u niets herkent. Als alles anders is dan bij u thuis, als u uit uw ritme wordt getrokken, als u niet meer weet op welke manier u mensen aan moet spreken om gedaan te krijgen waar u voor komt, dan voelt u zich ontheemd en onthand. Een buitenstaander. Maar dat zegt natuurlijk net zoveel over ú als over die vreemde omgeving. En als u het aan een ander vertelt, dan weet die ander waarschijnlijk onbewust meer over u dan over de mensen of de omgeving waar u over verteld heeft. Op welke elementen is de focus gelegd? Wat zou er weggelaten zijn? Ja, úw kant van het verhaal heeft zij of hij wel, maar (en daar zijn we weer), hoe gekleurd is die eigenlijk?

En daar gaat het toch vaak over, als we het hebben over immigranten: gekleurdheid. Ik zeg het maar recht voor zijn raap, ik ben natuurlijk zo wit als wat en dat maakt mij niet de beste persoon om in de huid van iemand anders te kruipen, iemand die niet iedere woensdagmiddag na school de pannenkoeken van papa at. Iemand die niet door de Oernederlandse blos op bleke wangen kan wegkomen zonder in te checken bij de NS. Het is iets wat me alleen al als gespreksonderwerp benauwd. Het gesprek dat ik met Nouzad en Ziyad had, benauwde mij ook. Wat als je iets verkeerd zegt? Iemand op de tenen trapt? Als iemand niet leuk vindt wat je opschrijft? U ziet hem al aankomen: u gaat waarschijnlijk tijdens de komende tien minuten meer over mij te weten komen dan over Nouzad en Ziyad. Dat is niet omdat ik liever over mezelf dan over hen vertel, nee, zeker niet, maar ik wil ondanks al die onmogelijkheden en ongemakken een éerlijk beeld geven, voor zover dat gaat. En eerlijk betekent in dit geval: me zoveel mogelijk bewust van mijn eigen verkleuring van het verhaal. Want één van de eerste dingen die ik me realiseerde toen ik de Dünya binnenstapte, was dat ik daar volledig uit de toon viel.

Niet omdat ik niet heel hartelijk verwelkomd werd. Nee, Nouzad, de oprichter en eigenaar komt bij me zodra hij zijn gasten geholpen heeft aan wat iedereen volmondig (en met volle mond) 'Echt lekker eten' noemt. Ik vraag maar direct naar Nouzad's favoriete gerecht van de kaart. Dat zijn de kapsalons en de Turkse Pizza's: 'Dat voedt je goed.' Mijn eerste fout bega ik als ik vraag of de stereotype Nederlandse klant nou ook wel het allerpittigste van de kaart bestellen. In de horeca, zo wordt mij verteld, heb je het altijd over gasten, niet over klanten. En iedereen eet pittig, hoor. Nederlanders zijn ook gewoon mensen. Op de televisie zien we de zevenenveertigste minuut van Frankrijk tegen Zweden en het staat 0-0 en de enige reden dat ik dat opschrijf is omdat ik weet dat voetbal nou eenmaal zoets universeels is waar je altijd op terug kunt komen. Zelfbescherming. Ik heb een hekel aan voetbal, maar dat zeg ik maar niet. In de reclame komt een spotje van UEFA voorbij met de slogan 'no to racism' en ik denk aan lopen op eierschalen. Maar wie legt die eierschalen hier eigenlijk neer? Ik denk aan de kippen die mijn ouders vroeger achter in de tuin hielden, waar mijn moeder zoveel van hield. Aan de brutaalste van de drie, uiteraard de favoriet, die wist te ontsnappen uit het hok en zichzelf op een boomtak spieste en dat haar toen de nek om moest worden gedraaid. Dat ze

haar niet meer konden eten omdat angst en stress te proeven is aan zo'n kip. Ik wil u niet van uw eetlust beroven, maar ik vertel dit erbij omdat ik me net die kip voel, op het punt een fout te begaan door de vrijheid die me is gegeven, namelijk dat ik een kijkje in iemands leven mag nemen. Maar nog meer omdat ik het gevoel heb dat mijn stress ook van me af wasemt. Ik hoor hier niet thuis.

Ik kijk weer naar de televisie en ik zie dat er nu twee andere landen tegen elkaar spelen waarvan ik de afkortingen niet eens herken. Voetbal gaat altijd door. Dat stelt me niet gerust. Ik ben bang voor de verharding van het maatschappelijk debat, ik leer op de universiteit over de grote invloed van kleine uitspraken en ik wil het er niet over hebben, maar daar komt ons gesprek toch bij kersverse president-elect aan. Ziyad, de broer van Nouzad, is niet bang voor een wereld waar Trump aan het roer van Amerika staat, en ook niet voor Wilders als wagenmenner van Nederland. "Ik werk zes dagen per week, twaalf uur per dag", zegt hij. "Wilders heeft het over buitenlanders die in de criminaliteit zitten. Ik werk hard, ik betaal belasting. Ik voel me niet aangesproken. Hij heeft het niet over mij." Trump is een winnaar, net als Ziyad een winnaar is als hij op het voetbalveld staat: "wat belangrijk is aan winnen, is winnen. Hoe je dat doet, dat maakt niet uit." Hij denkt dat iedereen Trump veel te letterlijk neemt, dat het allemaal zo erg niet zal zijn. "Hij heeft ook mensen om zich heen nodig." Ik bewonder de manier waarop hij een boude uitspraak doet terwijl hij weet dat ik alles opschrijf, terwijl ik ieder woord zit af te wegen op een gouden schaal. Op veel punten in het dagelijks leven doet een academische opvoeding in het lospeuteren van maatschappelijke ellende weinig tot geen goed, maar je weet wat ze zeggen over YouTube-filmpjes van het uitknippen van nare puistjes: cannot be unseen. Kan niet worden ontleerd.

Je kunt natuurlijk wel iets bijleren. Als ik Ziyad vraag of hij, met zijn 72-urige werkweek, gelooft in het bestaan van een burn-out, dan antwoordt hij van niet. Dat komt door de zwakte van een persoon zelf. "Als ik een ladder opklim, en ik zeg al na drie treden 'ik wil niet omhoog, ik wil niet omhoog', dan ga ik natuurlijk ook nooit boven komen. Als ik hier op mijn werk kom, en na drie uur denk ik 'ik wil niet meer werken', dan zou ik het ook niet volhouden. Uiteindelijk moet je het voor jezelf leuk maken.' Wat Ziyad niet weet, is dat ikzelf, net als mijn moeder, jaren last heb gehad van een burn-out. Eigenlijk is

het een opluchting iemand gewoon te horen zeggen dat sommige mensen sterker zijn dan anderen.

Nouzad en Ziyad zijn harde werkers, doorzetters, echte ondernemers. Nouzad zorgt goed voor zijn personeel: hij vraagt me vriendelijk even te wachten als de medewerker achter de toonbank naar huis gaat en nog geen eten mee heeft. Ik vraag Nouzad hoe hij ertoe is gekomen Dunya Döner op te richten. Hij vertelt me dat hij een vaste baan had bij Campina als *procesoperator* en uitgenodigd werd voor een avond in Club Red. Op weg naar Club Red kwam hij langs de Indonesische takeaway die toen in het pand zat. Het was een dinsdagavond, en zo druk bij de FEBO dat hij dacht: er moet hier iets gebeuren aan de straat. Drie dagen later ging hij langs: wat de plannen van de takeaway waren? Of ze nog jaren zouden blijven. Alles is altijd te koop, zei de eigenaar, en Nouzad ging meteen op pad. Hij werkt hier nu zeven dagen in de week. Als ik hem vraag wat zijn grootste ergernis is, hoeft hij niet na te denken: de handhavers: laden en lossen wordt vaak bemoeilijkt, bij alle ondernemers in de straat. Als hij iets mocht veranderen in Leeuwarden: meer ruimte voor de ondernemer. Hij heeft goed contact met zijn burens: zij ergeren zich ook kapot aan de handhavers.

Zijn broer Ziyad: “Als ik hier naar buiten loop en ik trap een fiets om, dan roept iedereen ‘Hé, kutmarrokaan.’ Zelf zijn Ziyad en Nouzad Koerdisch, niet Turks. De keuken verschilt niet veel, en het maakt hen niet veel uit als mensen hen Turken noemen. Denken ze dat witte mensen blind zijn voor het onderscheid tussen een Turk of een Marrokaan of een Afghaan? “Ze zijn er niet blind voor, maar ze doen net alsof. Dat is makkelijker.” We doen een spel met huisvriend Abi, die binnen is komen waaien: kan ik ook raden waar Abi vandaan komt? Ik wil niet zeggen ‘Marokkaan,’ maar ik kan toch wel zien dat hij niet ergens anders vandaan komt. Ik heb het bijna goed: de Westelijke Sahara, hij kan bij goed weer de Canarische eilanden zien vanaf zijn huis. Zijn moedertaal kan hij in Leeuwarden maar bij vier gezinnen horen: een noordelijker vorm van het Marokkaans verstaat hij niet eens. Ik weet eigenlijk niets meer over Koerdistan of over de Westelijke Sahara dan ik op Wikipedia op kan zoeken.

Maar weet u waar ik het duidelijkst aan merk dat ik hier de buitenstaander ben? Ik vraag de heren of ze zich ook Fries voelen en zij zeggen ‘Nee.’ Wij voelen ons Leeuwarders, dat is iets heel anders. We zijn ook voor Cambuur. Maar de spelers van Heerenveen komen hier ook eten hoor. Iedereen komt

hier eten. Iedereen is bij ons welkom.

Iedereen die hier komt eten in de kebabzaak kijkt me aan. Ik heb een accent alsof ik quasi-oprecht B-programma's van de NOS presenteer, ik woon nota bene in GRONINGEN en fladder hier zo naar binnen om te vragen of deze mensen zich Fries voelen. Ik weet duidelijk zelf niet hoe dat voelt. De laatste keer dat ik nonchalant een praatje aanknoopte in een kebabzaak is eeuwen geleden, want ik ben niet zo'n uitgaansmens en ik zit liever op de bank met een boek. Ik ben trouwens ook vegetariër en ook al heb ik van Ziyad een vegetarische Dürumwrap gekregen, die verleiding om gewoon een lekker broodje Döner te eten wordt me snel te veel. Had ik trouwens ook al gezegd dat ik, in tegenstelling tot de rest van de wereld, een hekel heb aan voetbal? Ik hoor hier helemaal niet thuis, dat blijkt aan alles. Niet omdat dit een Turks restaurant is, maar omdat het een Leeuwardens restaurant is. Omdat ik gewoon een ongemakkelijk typje ben dat van haar stoel valt en de sla uit haar wrap knoeit terwijl Nouzad en Ziyad en Abi met iedereen zomaar een gesprek aanknopen. Maar iedereen die hier op vrijdagavond voor een kapsalon binnenkomt voelt zich thuis, doet mee, lacht mee.

En daarom keer ik met een enorm gemengd gevoel weer terug naar huis. Het is voor mij een ongemakkelijke avond, maar dat ligt niet aan een cultuurverschil omdat Nouzad en Ziyad uit Koerdistan komen en ik uit Nederland. Het komt omdat ik me bij voorbaat al ongemakkelijk voel en me in toenemende mate realiseer dat hoe meer ik leer, hoe meer ik erachter kom dat ik niets weet. Maar ik heb van deze Leeuwarders zeker geleerd dat ik de volgende keer dat ik hier ergens vraag of iemand Fries is, ik beter mijn boeltje kan pakken en terug kan gaan naar mijn eigen stukje midden-Nederland.

Het laatste wat ik Abi vraag, is of hij nog iets weet wat ik echt niet moet vergeten op te schrijven. Hij zegt dat hij wel iets uit zijn hoofd weet: het recept voor pannenkoeken.

2 eieren

500ml melk

500 gram bloem

snufje zout